

Comisiwn Ffiniau i Gymru

Adroddiad Blynyddol 2018/19

© Hawlfraint y Goron 2019

Gallwch aildefnyddio'r wybodaeth hon (ac eithrio logos) yn rhad ac am ddim ar unrhyw ffurf neu mewn unrhyw gyfrwng, o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored. Er mwyn gweld y drwydded hon, ewch i <http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence> neu anfonwch neges e-bost at: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk

Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau mewn perthynas â'r cyhoeddiad hwn atom ni yn ymholiadau@ffiniau.cymru

Mae'r ddogfen hon ar gael ar ein gwefan hefyd yn www.cffdl.llyw.cymru

COMISIWN FFINIAU I GYMRU

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2018/19

Gorffennaf 2019

Comisiwn Ffiniau i Gymru
Tŷ Hastings
Llys Fitzalan
Caerdydd
CF24 0BL
Ffôn: +44 (0)29 20464819
Rhif Ffacs: +44 (0)29 20464823
E-bost: [ymholiadau@ffiniau.cymru](mailto:yholiadau@ffiniau.cymru)

Cynnwys

Rhagair	1
Cyflwyniad	2
Amcanion	4
Canlyniadau	6
Cyllideb a Gwariant	7
Rhaglen Waith ar gyfer 2019/20	8

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Ffiniau i Gymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018-19.

Roedd y prif weithgareddau yn ystod 2018-19 yn ymwneud â chyflwyno'r Adroddiad Argymhellion Terfynol ar gyfer Arolwg 2018 o Etholaethau Seneddol yng Nghymru. Cyflwynwyd yr Adroddiad i'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet yn unol ag Adran 3 Deddf Etholaethau Seneddol 1986, fel y'i diwygiwyd. Mae'r argymhellion yn rhoi ystyriaeth ofalus i'r holl gynrychiolaethau a wnaed i'r Comisiwn trwy gydol yr Arolwg. Mae'r Comisiwn wedi argymhell etholaethau sydd, yn ei farn ef, yn gweithredu'r Rheolau yn Atodlen 2 i'r Ddeddf orau.

Nid oes unrhyw newidiadau daearyddol i'r etholaethau argymelledig i'r rheiny a gynigiwyd yn yr Adroddiad Cynigion Diwygiedig. Ceir tri newid i enwau etholaethau yn dilyn cynrychiolaethau a dderbyniwyd yn ystod yr ymgynghoriad ar yr Adroddiad Cynigion Diwygiedig.

Yr Anrhydeddus Meistr Ustus Lewis
Dirprwy Gadeirydd

1. Cyflwyniad

Y Noddwr

- 1.1** Corff Cyhoeddus Anadrannol cynghorol a noddir ac a ariennir yn gyfan gwbl gan Swyddfa'r Cabinet yw'r Comisiwn Ffiniau i Gymru. Mae'r Comisiwn yn cyflwyno adroddiadau i'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet a dyletswydd statudol y Gweinidog yw eu cyflwyno gerbron y Senedd. Lle bo'r adroddiad yn argymhell bod angen gwneud addasiadau i ffiniau etholaethau Seneddol, mae'n rhaid i'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet hefyd gyflwyno'r drafft o Orchymyn y Cyfrin Gyngor gerbron y Senedd, er mwyn dod ag argymhellion y Comisiwn i rym. Mae'r Arglwydd Ganghellor yn penodi'r Dirprwy Gadeirydd, mae'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet yn penodi aelodau'r Comisiwn, y Comisiynwyr Cynorthwyol, a'r Ysgrifennydd i'r Comisiwn (gweler Aelodaeth isod).

Y Comisiwn

- 1.2** Mae'r Comisiwn wedi'i sefydlu o dan adran 2 ac atodlen 1 Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd). Corff annibynnol, anwleidyddol a chwbl amhleidiol ydyw. Nid yw'r Comisiwn yn ystyried ffactorau gwleidyddol ac ni chaiff effeithiau argymhellion y Comisiwn ar batrymau pleidleisio yn y dyfodol eu hystyried.
- 1.3** O 1 Ionawr 2002, mae swyddogion Ysgrifenyddiaeth Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (CFfDLC)¹, a leolir yng Nghaerdydd, wedi staffio Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn Ffiniau hefyd. Er bod adeiladau a rhai adnoddau staff yn cael eu rhannu, mae'r ddau Gomisiwn yn gweithredu'n annibynnol i'w gilydd.

Aelodaeth

- 1.4** Siaradwr Tŷ'r Cyffredin yw Cadeirydd yn rhinwedd ei swydd pob un o'r pedwar Comisiwn Ffiniau Seneddol yn y Deyrnas Unedig. Mae penodi'r Siaradwr yn pwysleisio annibyniaeth, amhleidioldeb a natur anwleidyddol y Comisiynau. Nid yw'r Siaradwr yn cyfrannu o gwbl at gynnal arolygon. Mae'r Dirprwy Gadeirydd, sy'n llywyddu'r cyfarfodydd, yn Farnwr yn yr Uchel Lys: sef, yr Anrhydeddus Meistr Ustus Lewis. Yr Aelodau yw Mr Paul Loveluck a'r Athro Robert McNabb.
- 1.5** Caiff y Comisiynwyr eu penodi'n rhan-amser a byddant yn cyfarfod pryd bynnag y bydd y rhaglen waith yn gofyn am hynny. Ers pasio Deddf y Comisiwn Ffiniau 1992, mae Aelodau'r Comisiwn (ac eithrio'r Dirprwy Gadeirydd) wedi cael ffi ddyddiol y cytunir arni gan yr Adran Nawdd gyda

¹ Newidiwyd yr enw o'r Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013.

Thrysorlys Ei Mawrhydi ar gyfer gwaith a wneir ar ran y Comisiwn a chyda'r Dirprwy Gadeirydd, ac mae ganddynt hawl i adennill unrhyw dreuliau (megis costau teithio a chynhaliaeth) yr eir iddynt yng ngwaith y Comisiwn.

- 1.6** Mae'r Comisiwn wedi sefydlu Cod Ymarfer a Chofrestr o Fuddiannau Aelodau, sy'n cael eu diweddarau bob blwyddyn. Mae copïau o'r dogfennau hyn ar gael ar gais.
- 1.7** Mae gan y Comisiwn ddau aseswr statudol. Un o'r rhain yw'r Bwrdd Ystadegau (a gynrychiolir gan yr Ystadegydd Gwladol), a'r llall yw Cyfarwyddwr Cyffredinol yr Arolwg Ordnans. Mae dirprwyon dynodedig yn cynrychioli'r ddau yng nghyfarfodydd y Comisiwn.
- 1.8** Mae'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet hefyd yn penodi Ysgrifennydd i'r Comisiwn. O dan drefniadau'r Ysgrifenyddiaeth ar y cyd, mae'r Ysgrifennydd, Mrs Shereen Williams yn Brif Weithredwr Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru hefyd.
- 1.9** Rôl yr Ysgrifenyddiaeth yw gwasanaethu a chynorthwyo'r Comisiynwyr wrth gynnal eu harolygon a gwneud eu penderfyniadau. Mae'r Ysgrifenyddiaeth yn gweithio yn swyddfeydd Ysgrifenyddiaeth CFfDLC yng Nghaerdydd a chysylltir â Swyddfa'r Cabinet a Llywodraeth Cymru mewn perthynas â staffio ac adeiladau. Mae'r berthynas weithio hon yn dod o dan femorandwm cyd-ddealltwriaeth rhwng y ddau Gomisiwn a'u cyrff noddi priodol, a bydd y memorandwm cyd-ddealltwriaeth yn cael ei adolygu yn 2019/20.

Dyletswyddau Statudol

- 1.10** Prif swyddogaeth statudol y Comisiwn yw parhau i adolygu dosbarthiad seddau mewn etholiadau Seneddol, cynnal arolygon rheolaidd o ffiniau etholaethau Seneddol a llunio adroddiadau gydag argymhellion i'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet yn unol â darpariaethau Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd).
- 1.11** Gwnaeth Deddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011 newidiadau sylweddol i'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu dosbarthiad seddau Seneddol.
- 1.12** Roedd y Ddeddf yn dileu'r cysylltiad rhwng yr etholaethau Seneddol ac etholaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru hefyd.
- 1.13** Fe wnaeth Deddf Cofrestru Etholiadol a Gweinyddu 2013 ddiwygio Deddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011. Newidiodd hyn y dyddiad pan fydd rhaid i'r Comisiwn adrodd ei argymhellion i'r Senedd o 'cyn 1 Hydref 2013' i 'heb fod cyn 1 Medi 2018 a chyn 1 Hydref 2018'.

2. Amcanion

Amcan Cyffredinol

2.1 Parhau i adolygu cynrychiolaeth Cymru yn Nhŷ'r Cyffredin yn barhaus.

Amcanion Penodol ar gyfer 2018/19

2.2 Dyma oedd yr amcanion ar gyfer y Comisiwn yn ystod blwyddyn ariannol 2018-19:

- Erbyn diwedd mis Mai 2018, wedi ystyried y cynrychiolaethau a dderbyniwyd mewn perthynas â'r adroddiad Cynigion Diwygiedig ac wedi drafftio'r Cynigion Terfynol;
- Erbyn diwedd mis Mehefin 2018, wedi cytuno adroddiad Cynigion Terfynol;
- Erbyn diwedd mis Awst 2018, wedi gwneud y trefniadau angenrheidiol ar gyfer cyflwyno'r adroddiad Cynigion Terfynol;
- Erbyn diwedd mis Mawrth 2019 cynnal adolygiad o Arolwg 2018.
- Yn ystod y flwyddyn, bydd y Comisiwn yn ceisio cynnal o leiaf dau gyfarfod ffurfiol i asesu cynnydd gyda'r Arolwg, a bydd hefyd yn cael ei gynrychioli yng Nghyfarfod Blynyddol Comisiynau Ffiniau'r DU.
- Yn ystod y flwyddyn, bydd adroddiad ar weithredu Safonau'r Gymraeg yn ystod 2017-18 yn cael ei gyflwyno i Gomisiynydd y Gymraeg a'i gyhoeddi ar wefan y Comisiwn.
- Erbyn diwedd mis Mawrth 2019 sicrhau bod darpariaethau TG y Comisiwn wedi'u trosglwyddo'n llwyddiannus.

Safonau'r Gymraeg

2.3 Mae'r Comisiwn yn gweithredu polisi cwbl ddwyieithog. Bydd pob dogfennaeth swyddogol a gyhoeddir gan y Comisiwn ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg. Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth gan unigolion a sefydliadau yn Gymraeg ac yn Saesneg.

3. Canlyniadau

Adroddiad Argymhellion Terfynol

3.1 Bu'r Comisiwn yn ystyried y cynrychiolaethau a dderbyniwyd trwy gydol yr arolwg, trawsgrifiadau'r gwrandawiadau cyhoeddus ac adroddiad y Comisiynwyr Cynorthwyol cyn llunio cynigion terfynol. Cyflwynwyd yr Adroddiad Argymhellion Terfynol i'r Ysgrifennydd Gwladol ar 5 Medi 2018. Cafodd yr Adroddiad hwn, ynghyd ag adroddiadau Argymhellion Terfynol y tri Chomisiwn Ffiniau arall, eu cyflwyno gerbron y Senedd ar 10 Medi 2018.

Cyfarfodydd

3.2 Cynhaliwyd dau gyfarfod o'r Comisiwn yn ystod y flwyddyn ariannol. Cyfarfu dau Gomisiynydd a'r Ysgrifennydd hefyd â chydweithwyr o Gomisiynau Ffiniau eraill y DU ym mis Tachwedd 2018 i drafod datblygiadau newydd a rhoi gwelliannau gweithredu ar waith, ac asesiad cychwynnol o gynnal Arolwg 2018.

Yr Iaith Gymraeg

3.3 Cyflwynwyd adroddiad blynyddol y Comisiwn ar weithredu'r Cynllun Iaith Gymraeg i Gomisiynydd y Gymraeg. Hwn oedd yr adroddiad olaf yn y fformat hwn, wrth i'r Comisiwn symud i fabwysiadu Safonau'r Gymraeg.

Adeiladau

3.4 Mewn cysylltiad â CFfDLC a Llywodraeth Cymru, cafodd y brydles bresennol ar gyfer yr adeiladau y mae CFfDLC yn eu rhannu gyda'r Comisiwn eu trosglwyddo o Lywodraeth Cymru i CFfDLC.

Technoleg Gwybodaeth

3.5 Ar y cyd â CFfDLC a Chymwysterau Cymru, cwblhawyd y rhaglen trawsnewid TGCh, ac yn 18/19, mudodd gwasanaethau TGCh y Comisiwn i lwyfan newydd.

Hyfforddiant

3.6 Mae cyrsiau hyfforddi hanfodol y mae'n ofynnol i aelodau staff eu mynychu, ac er budd datblygiad personol, wedi parhau eleni, ac yn cynnwys: Gwranddo Gweithredol, Dadansoddi a Defnyddio Tystiolaeth, Ymwybyddiaeth o Anabledd, Gwaith Tîm Gwasgaredig Effeithiol, Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion, Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg, Llwybr Mynediad Cymraeg, Microsoft Access, Rheoli Cyfleusterau, Trosolwg o Gaffael, Datblygu Cynaliadwy, Rheoli Prosiectau, Defnyddio'r Cyfryngau Cymdeithasol mewn Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae hyfforddiant yn y Gymraeg wedi'i roi ar sail anffurfiol i staff nad ydynt yn siarad Cymraeg. Mae aelodau staff yn parhau i gael eu hatgoffa yn y cyfarfod tîm misol am y cymorth sydd ar gael ar gyfer Hyfforddiant yn y Gymraeg, ac argaeledd yr hyfforddiant i unrhyw aelod o staff sydd â diddordeb.

Gwybodaeth

3.7 Mae'r Comisiwn yn trefnu bod gymaint o wybodaeth ar gael i'r cyhoedd ag sy'n ymarferol drwy'r wefan (www.comffin-cymru.gov.uk) a'r porth ymgynghori (www.bcw2018.org.uk). Ymatebir i geisiadau am wybodaeth nad yw ar gael ar y wefan. Mae gan y Comisiwn darged o 15 diwrnod i ymateb i'r cyfryw geisiadau. Yn 2018-19 derbyniom 8 cais am wybodaeth, ac ymatebwyd i bob un ohonynt cyn pen 15 diwrnod. Mae hyn yn cymharu â 15 cais a dderbyniwyd yn 2017-18.

4. Cyllideb a Gwariant

Gwariant Ebrill 2018 hyd at Fawrth 2019

- 4.1 Mae Tabl 1 yn cymharu'r gwariant gwirioneddol â'r gyllideb, yn ystod y flwyddyn ariannol y mae a wnelo'r adroddiad hwn â hi.

Tabl 1 – Cyllideb a Gwariant

Elfen Gyllideb	Cyllideb (£)	Gwirioneddol (£)
Cyflogau Staff	31,900	31,900
Ffioedd Comisiynwyr	8,000	4,599
Adeilad y Swyddfa	33,000	31,534
Teithio a Chynhaliaeth	1,600	1,477
Lletygarwch	225	78
TG a Thelathrebu	49,200	42,745
Costau Eraill Arolygon*	16,075	13,856
Cyfanswm	140,000	126,190

*yn cynnwys costau cyfryngau a hysbysebu, hyfforddiant, postio, argraffu a chyfieithu.

- 4.2 Mae Tabl 1 yn dangos, ar gyfer blwyddyn ariannol 2018-19, bod y Comisiwn Ffiniau wedi tanwario £13,810 ar ei gyllideb. Y prif resymau am y tanwariant hwn oedd bod cyllidebau ar gyfer TG a ffioedd Aelodau'r Comisiwn wedi'u goramcangyfrif.

Ffioedd a Threuliau Aelodau

- 4.3 Yn ystod 2018-19, hawliwyd y ffioedd a'r treuliau canlynol gan Aelodau'r Comisiwn:

Aelod	Ffioedd	Treuliau
Mr P Loveluck	£1,917	£175
Yr Athro R McNabb	£2,683	£507

5. Rhaglen Waith ar gyfer 2019/20

5.1 Amcanion penodol y Comisiwn yn 2018/19 fydd:

- Erbyn diwedd Awst 2019 cynnal adolygiad o Arolwg 2018.
- Yn ystod y flwyddyn, bydd adroddiad ar weithredu Safonau'r Gymraeg yn ystod 2018-19 yn cael ei gyflwyno i Gomisiynydd y Gymraeg a'i gyhoeddi ar wefan y Comisiwn.
- Cynnal unrhyw weithgareddau ac argymhellion sy'n deillio o'r adolygiad o Arolwg 2018 wrth baratoi ar gyfer Arolwg 2023.

Cyllideb

- 5.2** Er mwyn galluogi cyflawni'r amcanion a restrwyd yn 5.1 uchod, dyrannwyd cyllideb o £100,000 i'r Comisiwn ar gyfer y flwyddyn ariannol 2019/20.

